

~~CULTUREEL INVESTERINGSTEKORT~~

CULTURELE INVESTERINGSREKENING 2026

VOORBIJ DE OVERLEVINGSSTAND

‘Op 18 maart 2026 stemmen Amsterdammers voor hun toekomst, voor het perspectief van de stad. U bent daarin als stem van de stad de essentiële schakel, de agendabepaler en beschermer van die toekomst. Niet alleen voor morgen of over een jaar, maar voor de lange termijn. Keuzes nu, investeringen en beleid, zijn van onschatbare waarde en betekenis voor het Amsterdam dat we onze kinderen en de volgende generaties nalaten.
U kunt het verschil maken.’

*Voorwoord Culturele Investeringsrekening 2026,
Amsterdamse Kunstraad, 18 december 2025*

.....

‘Empathisch zijn met toekomstige generaties is misschien wel de grootste van alle morele uitdagingen.’

‘Hoe zullen de mensen van de toekomst ons herinneren? Het is een vraag die de kern van het menselijk bestaan raakt en inspeelt op het sterke verlangen onze eigen sterfelijkheid te trotseren door het nageslacht van nalatenschap te voorzien.’

De goede voorouder, Roman Krznaric

Op de dag van de gemeenteraadsverkiezingen, 18 maart 2026, presenteert de Amsterdamse Kunstraad voor de derde keer de Culturele Investeringsrekening. Hierin signaleert de kunstraad urgente investeringen; prioriteiten voor een stad waar ontworpen en ontwikkeld wordt.

Structureel is er in Amsterdam te weinig geïnvesteerd in kunst en cultuur. De impact van die onder-financiering is groot: culturele organisaties, makers en gebouwen zijn té kwetsbaar. Er is een noodzakelijke investering nodig op korte termijn, met effect voor de lange termijn – een essentiële keuze voor het Amsterdam dat we nalaten. Het is de verantwoordelijkheid die de huidige politici dragen voor de volgende generaties. Niet structureel en duurzaam investeren betekent kwijtraken wat we hebben, kwijtraken wat Amsterdam Amsterdam maakt.

De kunstraad adviseert het structurele cultuurbudget voor de toekomst met gemiddeld 47 miljoen euro per jaar te verhogen. Een structureel hoger cultuurbudget is een gedeelde verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur, die niet alleen bij een wethouder kunst en cultuur ligt. Kunst en cultuur is een basisvoorziening die raakt aan alles in de stad.

De kunsten zijn van grote invloed op de leefbaarheid van de stad. De stad die ruimte biedt om te kunnen ontplooiën, tot maker, beoefenaar, bezoeker, bewonderaar of luisteraar. De stad waar Amsterdammers zo trots op zijn. Die trots is de Amsterdamse cultuur. Kunst en cultuur hebben Amsterdam altijd al een gezicht gegeven. Kunst biedt een spiegel, met humor of serieus, in woorden, beelden, muziek en beweging. Een uitdrukking van gevoelens van wanhoop tot de lol over het leven in en met de stad.¹ Kunst geeft inzicht in onbekende werelden, kan begrip creëren voor tegengestelde belangen en kan verbinden in tijden van verwarring. Stel je deze stad eens voor, als er niet echt voor de kunsten wordt gekozen. Dan zou Amsterdam er compleet anders uitzien. Kunst en cultuur geven Amsterdam karakter, internationale uitstraling en betekenis. De kunsten vormen een doorslaggevende factor om Amsterdam te bezoeken.² De Amsterdamse kunst- en cultuursector draagt ca. 1,4 miljard euro direct en 0,8 miljard euro indirect bij aan het BBP met jaarlijks ca. 5 miljoen bezoekers.³ Daarnaast creëert de sector ca. 19.000 fte (ca. 31.000 banen) en daarvan nog eens ca. 50-100% extra fte buiten de sector.⁴ De cultuursector is een belangrijke schakel in de economische motor.

De cultuursector is in Amsterdam niet evenredig meegegroeid met de stad. Van de vier grootste gemeenten van Nederland (de G4: Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht), geeft Amsterdam relatief het minst uit aan kunst en cultuur. Dat bevestigen verscheidene onderzoeken, van Cebeon en Andersson Elffers Felix (AEF).⁵ In het rapport van Cebeon staat: 'Bij cultuur heeft Amsterdam structureel lagere uitgaven, zowel ten opzichte van de

1 [Voorwoord Culturele Investeringsrekening, Amsterdamse Kunstraad, 18 december 2025.](#)

2 [Impactanalyse van rijkssubsidie op Amsterdamse kunst en cultuur \(2024\).](#) Daarbij komt meer dan 40 procent van de bezoekers aan Amsterdam voor het toonaangevende en rijke aanbod aan kunst en cultuur in de stad (bron: [The impact of international cultural cooperation](#), DutchCulture 2025)

3 [Impactanalyse van rijkssubsidie op Amsterdamse kunst en cultuur, 2024.](#)

4 [Impactanalyse van rijkssubsidie op Amsterdamse kunst en cultuur, 2024.](#)

5 Onderzoek [AEF](#) bij de Culturele Investeringsrekening 2022, onderzoek AEF in advies [Groei vraagt om groei](#), 2023. [Geobjectiveerde benchmark begroting Amsterdam 2024, Cebeon.](#)

referentiegemeenten als ten opzichte van de referentiebudgetten in het gemeentefonds [...]’⁶ Binnenkort telt Amsterdam een miljoen inwoners. De culturele infrastructuur is niet ingericht op de groeiende stad en de veranderende behoeften. Niet iedereen heeft toegang tot de cultuursector: wie voelt zich welkom, wie wordt vertegenwoordigd en wie kan er meedoen – hoe dicht bij huis. Doorgaan op deze manier, met het huidige cultuurbudget, is niet meer houdbaar, nu niet en voor de toekomst niet. Het knelt aan alle kanten. Culturele organisaties staan onder druk, we plegen al jarenlang roofbouw op de mensen die de cultuursector maken. Daarnaast is er een enorme achterstand ontstaan in het onderhoud aan cultuurpanden (veel gemeentelijk vastgoed), wat op termijn grote consequenties heeft op het gebied van veiligheid en duurzaamheid.

De sector moet voorbij de overlevingsstand. De kunstraad herhaalt daarom de dringende oproep aan het gemeentebestuur om het belang van kunst en cultuur voor de stad te vertalen in de gemeentebegroting en nu te investeren in het versterken en uitbreiden van de culturele infrastructuur. De bestaande culturele infrastructuur is zorgvuldig opgebouwd met verschillende schakels die niet zonder elkaar kunnen bestaan. De kunstraad constateert dat er met incidentele gelden en tijdelijke budgetten (acute) problemen worden opgelost of ambities tijdelijk ingevuld. Maar de culturele infrastructuur moet worden verstevigd, anders valt het als een kaartenhuis in elkaar. Daar waar de stad uitbreidt, moeten ook de voorzieningen uitbreiden, passend bij een miljoenenstad in wording. Daar waar sprake is van achterstand, is een inhaalslag noodzakelijk. Een investering in de complete stad, met een evenwichtige verdeling van voorzieningen en meer ruimte voor makers.

Dit sluit aan bij de ambitie van de stad: stappen om te komen tot vernieuwing en verandering zijn de afgelopen jaren gezet. Beleid dat de dynamiek van de stad volgt en waarmee Amsterdam zich vaak een voorloper toont, werd de afgelopen jaren ontwikkeld en in gang gezet. Zoals beleid over broedplaatsen, vrije ruimte, diversiteit en inclusie, nachtcultuur, bibliotheken en internationalisering. Met het Strategisch Huisvestingsplan Kunst en Cultuur (SHP)⁷, de Nulmeting Culturele Voorzieningen⁸, de door de gemeente ontwikkelde referentienorm⁹ en de verschillende AFK-regelingen¹⁰, ligt er een goede basis van waaruit de gemeente de ongelijkheid in voorzieningen en versterking van de culturele infrastructuur kan realiseren. Om ambities écht waar te kunnen maken en beleid tot uitvoering te brengen, is een

6 [Geobjectiveerde benchmark begroting Amsterdam 2024, Cebeon, p.14.](#)

7 In het Strategisch Huisvestingsplan Kunst en Cultuur (SHP) heeft de gemeente op hoofdlijnen beschreven wat er nodig is om kunst en cultuur mee te laten groeien met de veranderingen in de stad: ‘noodzakelijke investeringen die samenhangen met de groei van de stad, maar ook met het verbeteren van de bestaande culturele infrastructuur’. Het eerste SHP is in 2018 vastgesteld en bestrijkt de periode 2022-2025. Vijf jaar later volgde een [update van het SHP](#), die de periode 2023-2027 bestrijkt.

8 [Nulmeting Culturele Voorzieningen, 2025.](#)

9 [De Amsterdamse Referentienorm](#) voorziet bij nieuwbouw in een vast aantal vierkante meters voor onder meer kunst en cultuur. De norm zorgt alleen voor een reservering van vierkante meters, de (incidentele) financiering voor het realiseren en exploiteren van die ruimte moet dan nog worden gedekt.

10 Meerjarige subsidies en projectsubsidies van het Amsterdams Fonds voor de Kunst (AFK). Referentieniveau voorzieningen 2017.

structurele verhoging van het cultuurbudget cruciaal: hetzelfde budget behouden komt neer op een enorme bezuiniging. Verschuivingen binnen cultuurbudget zijn niet de oplossing, maar zorgen voor een groter probleem.

Onderzoeksbureau AEF heeft in maart 2026 een analyse gemaakt van de (minimaal) benodigde verhoging van het Amsterdamse cultuurbudget. De analyse van AEF bevestigt dat de culturele infrastructuur van Amsterdam enorm onder druk staat. Om het voorzieningenniveau van kunst en cultuur per inwoner te behouden, is er in de periode 2026 tot en met 2040 gemiddeld ongeveer **47 miljoen euro per jaar extra** nodig, boven op het huidige structurele (jaarlijkse) budget voor kunst en cultuur.¹¹ Als er nu niet structureel geïnvesteerd wordt, is de achterstand die nu al fors is binnenkort niet meer te overzien.

47 miljoen euro per jaar extra is een gemiddelde, omdat het benodigde bedrag per jaar oploopt. De in te lopen achterstand is berekend op basis van inflatie en groei van de stad. Voor de periode die volgt is alleen gekeken naar de verwachte groei van de stad. Toekomstige inflatie is hier nog niet in meegerekend. De berekeningen zijn dus gemaakt volgens prijspeil 2025. Des te belangrijker is het dat subsidies jaarlijks passend geïndexeerd worden, zo niet dan loopt het verschil tussen begroot en benodigd nog verder op.

Het cultuurbudget zou op dit moment (2026) 16 miljoen euro per jaar hoger moeten zijn – nog zonder de inflatiecorrectie over dit jaar. Een deel van het huidige cultuurbudget is echter incidenteel en loopt de komende jaren van 14 miljoen euro in 2026 af tot 0 euro in 2029. Het genoemde bedrag voor 2026 is slechts een momentopname en vertekent dus het beeld. In de jaren daarna loopt het benodigde bedrag verder op doordat incidentele middelen wegvallen en de stad blijft groeien.

Naast de inhaalslag moet ook het wegvallen van incidentele middelen worden opgevangen; de investeringsopgave is daarmee een optelsom. In 2027 gaat het al om 26 miljoen euro, ook weer exclusief toekomstige inflatie. Alleen met het oog op bevolkingsgroei zou het in 2030 gaan om een structurele verhoging van 41 miljoen euro en in 2040 om een verhoging van 66 miljoen euro.

Zie voor de berekening met toelichting de Memo van AEF op kunstraad.nl.

De kunstraad heeft de gemeente meermaals gewezen op het grote tekort op de cultuurbegroting. De sector heeft, verenigd in ACI (Amsterdamse Culturele Instellingen), in de afgelopen jaren verschillende brandbrieven gestuurd. College- en raadsleden zien en erkennen het tekort. In opdracht van de gemeente is in 2024 een verkenning uitgevoerd naar de mogelijkheden om het budget voor kunst en cultuur binnen de gemeentebegroting te

11 Analyse AEF, maart 2026. Referentieniveau voorzieningen 2017.

vergroten.¹² Ook heeft een verkenning¹³ plaats gevonden naar domein overstijgend werken, wat meer duurzame financiering voor cultuur vanuit andere beleidsdomeinen mogelijk kan maken. Gemeentefonds, toeristenbelasting of extra financiering vanuit andere, overlappende beleidsterreinen zijn verschillende opties om een relatief klein tekort op de totale gemeentebegroting van 7,8 miljard euro te dekken. De mogelijkheden zijn er, nu gaat het om de keuze die voor Amsterdam wordt gemaakt.

Investerings

Veel van de noodzakelijke investeringen die de kunstraad in de eerdere twee culturele investeringsrekeningen noemde, zijn nog steeds actueel.¹⁴ Stappen zijn gezet, een aantal zaken zijn 'gerepareerd'. Maar met te weinig structurele middelen en incidenteel budget komt de sector niet voorbij de overlevingsstand. De investeringen die nodig zijn voor een duurzame en toegankelijke cultuursector, hangen samen en zijn driedig: investeringen in voorzieningen, het kunstenplan en vastgoed. Het gaat om het rechte trekken van een achterstand, in stand houden wat we hebben opgebouwd, voortzetten van ingezet beleid en bouwen aan een passende infrastructuur voor de toekomst. Daar is fair pay onlosmakelijk aan verbonden. Investeren is waarde creëren.

◆ Investeer in voorzieningen

Culturele voorzieningen zijn niet gelijk verdeeld over de stad, kijk alleen al naar de stadsdelen Nieuw-West, Noord en Zuidoost.¹⁵ **De ongelijkheid in toegang tot kunst en cultuur** vraagt om structureel beleid en investeringen in de hele stad, waarbij elk stadsdeel of buurt eigen behoeftes kent. Een culturele infrastructuur die toekomstbestendig is, met voorzieningen die voor volgende generaties niet weg te denken zijn: **culturele instellingen, bibliotheken, vrije ruimte, ateliers, atelierwoningen en broedplaatsen, nachtcultuur en kunst in de openbare ruimte**.

◆ Investeer in het kunstenplan

Het kunstenplanbudget, met subsidiegeld voor makers en organisaties, is veel te krap. Te krap om het bestaande voorzieningenniveau in stand te houden en om de vele ambities van de stad te verwezenlijken. Door gebrek aan financieringsmogelijkheden is een **korting in het huidige kunstenplan** toegepast voor 2027 en 2028. Dit betekent dat voor zeven instellingen de subsidie vanaf 2027 (fors) omlaaggaat. Dat is niet verantwoord en brengt instellingen in problemen. Cultuursubsidies worden elk jaar in feite minder, omdat de

¹² [Verkenning van het verhogen van de gemeentelijke inkomsten van kunst en cultuur](#), Berenschot 2024.

¹³ [Creatief perspectief voor Amsterdam](#), Berenschot 2024, naar aanleiding van Motie 645 (2023) van raadsleden Moeskops, Van der Veen, Minderhoud, Veldhuyzen en Garmy. In deze motie roepen de raadsleden het college op kunst en cultuur in te zetten voor maatschappelijke vraagstukken.

¹⁴ [Advies Culturele Investeringsrekening Amsterdam 2017](#) en [Advies Culturele Investeringsrekening 2022](#).

¹⁵ In 2025 heeft de gemeente een 0-meting culturele voorzieningen uitgevoerd. De analyse van die data bevestigt dat ruimte voor kunst en cultuur ongelijk verdeeld is over de stad. De ongelijkheid is soms heel groot. De gemeente zag in de afgelopen jaren een duidelijke scheefgroei in de stadsdelen Noord, Nieuw-West en Zuidoost, maar geeft aan 'niet voldoende investeringsmiddelen [te hebben] om de benodigde inhaalslag volledig zelf te realiseren'.

indexering van subsidies niet per definitie gelijk is aan de inflatiecijfers van het CBS.¹⁶ Dit geldt voor alle organisaties, en temeer de instellingen die in het huidige kunstenplan bij het AFK (noodgedwongen) begrensd werden in hun subsidieaanvraag.¹⁷ De inflatiecijfers van het CBS zouden de norm moeten zijn bij de indexering van subsidies. Ook sommige **disciplinebudgetten** staan groei van de sector in de weg. Er kan niet genoeg benadrukt worden hoe ernstig de **projectsubsidies** onder druk staan. Het tekort in de regeling is, om verschillende redenen, enorm: de aanvragen nemen jaarlijks toe terwijl het budget vorige kunstenplanperiode is verlaagd om elders op de cultuurbegroting tekorten te compenseren en staat daardoor nog niet eens op het niveau van 2020. Het continue 'pleisters plakken' heeft effect op de gehele financieringsstructuur, **makers** zijn daar het slachtoffer van. De stad moet er alles aan doen haar kunstenaars te behouden en goed te faciliteren, met structurele regelingen. Permanente aandacht van het gemeentebestuur is nodig voor de basis: **cultuureducatie**. Datzelfde geldt voor het behouden van de **internationale positie** van Amsterdam als culturele wereldstad en het onderscheidende internationale profiel in Nederland.¹⁸

◆ **Investeer in vastgoed**

Vastgoedlasten zijn de afgelopen jaren flink gestegen, subsidies stijgen niet in gelijke mate mee. De lasten voor **huur, beheer en onderhoud** gaan noodgedwongen ten koste van de exploitatie en daarmee van het cultuuraanbod. Onderzoek in opdracht van de gemeente (2025) bevestigt dit. De regie als het gaat om cultureel vastgoed ontbreekt, dit benoemde de kunstraad al in 2018 in het Advies Cultureel Vastgoed. De opgave cultureel vastgoed vraagt om een visie, integrale aanpak en impuls. Domein overstijgend werken binnen de gemeente is essentieel: een gemeentelijk team cultureel vastgoed en een gemeentelijk **vastgoedfonds** kunnen hierin van betekenis zijn, zowel voor bestaand als nieuw (cultureel) vastgoed. Onderhoud, duurzaamheid en toegankelijkheid van gemeentepanden zijn een gemeente brede verantwoordelijkheid.

De Amsterdamse Kunstraad roept het nieuwe gemeentebestuur op om de kortetermijnoplossingen te vervangen door een structurele verbetering van de stad, door het cultuurbudget te verhogen. Niet alleen voor het Amsterdam van vandaag of morgen, maar ook voor het Amsterdam van de volgende generaties.

16 Consumentenprijsindex (CPI) van het Centraal Bureau voor Statistiek.

17 'Voor aanvragers die van de gemeente Amsterdam of het AFK in 2023 meer dan € 600.000 ontvangen als onderdeel van een vierjarige subsidie Kunstenplan 2021-2024, mag het gemiddeld aangevraagde subsidiebedrag per jaar voor de periode 2025-2028 met maximaal 5% groeien ten opzichte van het bedrag dat zij in 2023 ontvangen.' Dit is vanwege beperkt budget in de Regeling Vierjarige subsidies 2025-2028 bij het AFK.

18 Internationale culturele samenwerking levert Nederland, naast een artistieke en maatschappelijke impuls, ook een substantiële economische bijdrage. De jaarlijkse toegevoegde waarde kan oplopen tot 10,6 miljard euro, een veelvoud van het geïnvesteerde bedrag. Amsterdam vervult daarin een cruciale positie, meer dan 50 procent van alle internationale kunst- en cultuuractiviteiten vinden in de hoofdstad plaats ([The impact of international cultural cooperation](#), DutchCulture 2025).

COLOFON

Culturele Investeringsrekening 2026 - Advies Amsterdamse Kunstraad, 18 maart 2026

Bestuur

Jörgen Tjon A Fong, voorzitter

Farid Benmbarek

Alida Dors

Karwan Fatah-Black

Judith Leysner

Eva Middelhoff

Isis van der Wel

Bureau

Barbara van de Water, algemeen secretaris

Bianca Nieuwboer, senior beleidsmedewerker

Sjaiesta Badloe, beleidsmedewerker

Liza Titawano, beleidsmedewerker

Vormgeving

Context - creative studio

Met dank aan onderzoeks- en adviesbureau Andersson Elffers Felix (AEF) en alle personen en organisaties die de kunstraad sprak ter voorbereiding op de Culturele Investeringsrekening 2026.

AMSTERDAMSE KUNSTRAAD

www.kunstraad.nl